

Rondleiding langs de Neogotische Glas-in-loodramen Kerk Sint-Hubertus Aubel

Catalogus en Toelichtingen

Voorwoord

Met de bouw van de kathedralen vanaf de 12de eeuw begon de installatie van glas-in-loodramen in kerken. Het ontstaan van de gotische stijl in de 13de eeuw maakte vervolgens de creatie mogelijk van grote glasvlakken gevuld met veelkleurig glas.

In onze parochiekerken, vaak herbouwd na de godsdienstoorlogen van de 17de eeuw of gemoderniseerd in de 19de eeuw, deed het «Gouden Tijdperk» van het glas-in-loodraam zijn intrede, met een mengeling van gotische, renaissance-, barokke en neogotische stijlen.

In de nieuwe Sint-Hubertuskerk van Aubel (1907-1910), een neogotische kerk van de architect Emile Deshayes uit Charneux, gaven de Kerkraad en deken Vandenberg vrij spel aan de meester-glaskunstenaar Camille Ganton-Defoin. De kunstenaar zette vervolgens zijn hart en kunde in om een uniek ensemble te creëren in de provincie Luik : meer dan 40 glas-in-loodramen !

Details zijn er in overvloed in de verschillende panelen: een appelboom beladen met vruchten, gewone mensen op de achtergrond van vele scènes, bergen, kastelen, een stad, het rijke tuig van de ezel van Sint-Antonius, levendige blikken, kandelaars, zweepjes, hooi, muziekinstrumenten, de vele gereedschappen van Sint-Jozef, rijke priestergewaden, ...

Het werk van Camille Ganton bevat scènes van uitzonderlijke schoonheid. In het glas-in-loodraam gewijd aan Sint Franciscus Xaverius neemt de warme pracht van Azië de kijker mee op de reis van de heilige naar India en Japan (glas-in-loodraam 20).

Sint-Vincentius à Paulo, brengt drie kinderen naar de zusters. Op de achtergrond tekent zich een belangrijke stad af. Maar de mooiste scène bevindt zich onderaan het raam: een zuster geeft les aan drie leerlingen. Een jongetje denkt diep na, een tweede schrijft terwijl een meisje de letters van het alfabet herhaalt die de zuster haar toont (Raam 19). We **beleven de scène** samen met de schilder !

Deze gids van Paul Gerardy maakt het mogelijk zulke werken van een groot kunstenaar te ontdekken en op hun juiste waarde te schatten. Hij draagt ook bij aan de duurzame bewaring van dit kwetsbaar erfgoed.

Thomas Lambiet, Historicus

Mijn dank gaat uit naar **Thomas Lambiet** voor het voorwoord en de vele informatie die hij met mij deelde, alsook aan **Jean-Pierre Poncelet** en **Guillaume Fossion** voor de kwaliteit van de foto's van de glas-in-loodramen.

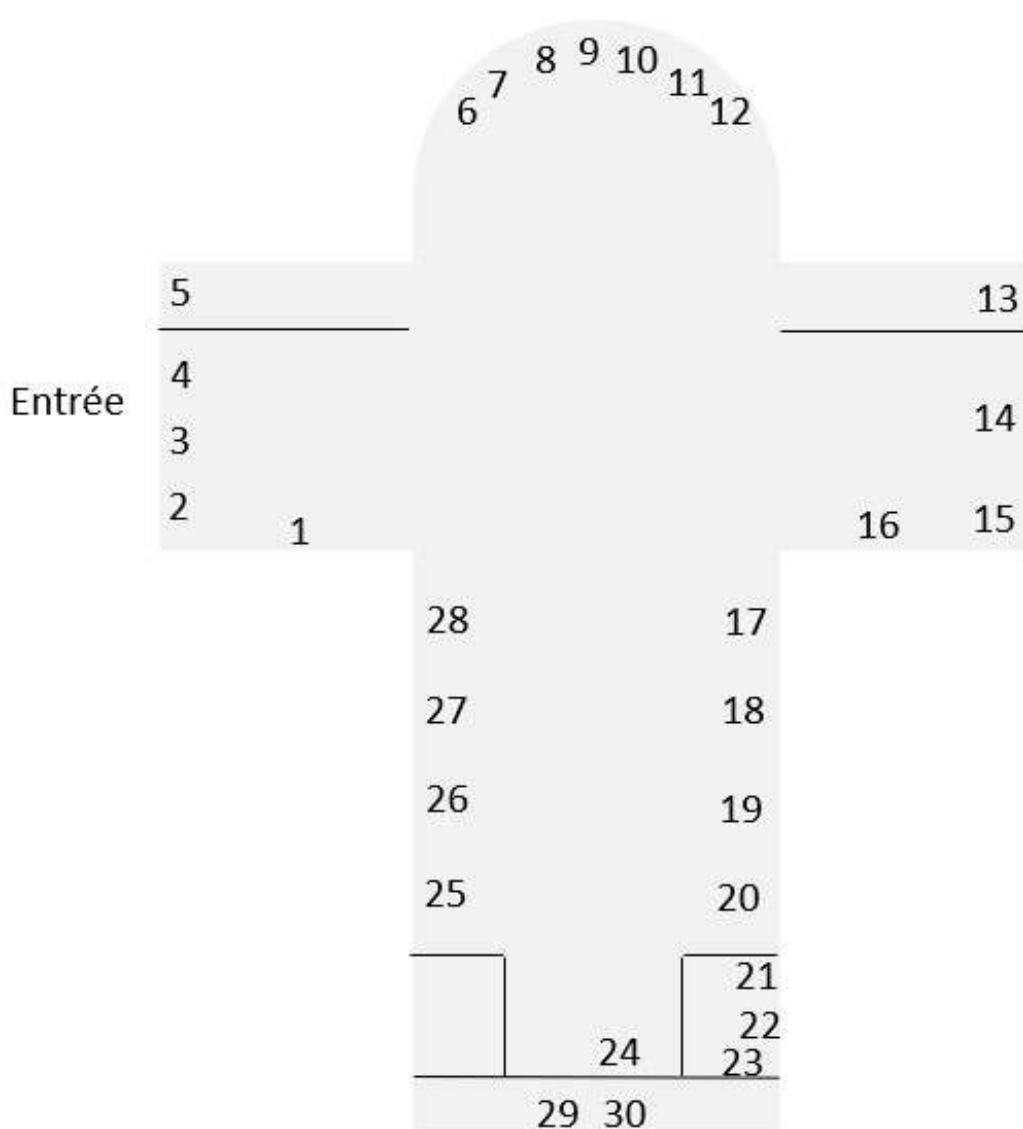
Om uw ontdekking te verdiepen, raad ik het boek van Thomas Lambiet aan « L'Eglise Saint-Hubert d'Aubel », beschikbaar (alleen in het frans) bij het toeristenbureau van de gemeente Aubel.

Paul Gerardy, voor Aubel Archives (archives@aubel.be), Juni 2026.

Dit document is ook verkrijgbaar als brochure bij het toeristenbureau.

"Het licht doordringt het glas zoals de genade de ziel doordringt — het kleurt haar, verlicht haar en transformeert haar."

Plattegrond van de glas-in-loodramen

Raam 1 : De Kerk en haar Hervormende Heiligen

Raam 2 : Vrijgevigheid tegenover de meest behoeftigen

Raam 3 : Sint-Hubertus, patroon van de parochie van Aubel

Raam 4 : Sint-Hubertus (vervolg)

Raam 5 : een college van zes apostelen

Raam 6 : een college van zes mannelijke en vrouwelijke heiligen

Ramen 7 tot 11 : de Heilige Rozenkrans

Raam 12 : goddelijke bescherming tegen de kwalen van de wereld

Raam 13 : het college van de Apostelen martelaren

Raam 14 : dankbetuiging aan de Maagd Maria

Raam 15 : de verdedigers van de zwakken

Raam 16 : aan het ziekbed van de lijdende

Raam 17 : Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes

Raam 18 : verenigd in beproeving

Raam 19 : Sint-Vincentius a Paulo

Raam 20 : Sint-Franciscus Xaverius

Raam 21 : de universaliteit van het heil

Raam 22 : de Doop van Christus

Raam 23 : de doop van een pasgeborene

Raam 24 : De Onderwijzende Broeders

Raam 25 : Sint-Isidorus

Raam 26 : Sint-Antonius

Raam 27 : Sint-Catharina

Raam 28 : Heilige Margaretha-Maria Alacoque

Raam 29 : de Heilige Drie-eenheid

Raam 30 : de Roos van de Heilige Cecilia

Samenstelling van een glas-in-loodraam

Elk glas-in-loodraam wordt bekroond door een cirkelvormig gedeelte dat «de oculus» wordt genoemd.

De twee onderste gedeelten worden « lancetten » genoemd. Ze bevatten de hoofdfiguren of de verhalende scènes.

Het « centraal register » duidt de middelste zone van een glas-in-loodraam aan, gelegen tussen het bovenste en het onderste gedeelte, waar de hoofdscène zich doorgaans afspeelt.

Glas-in-loodraam 1: de Kerk en haar heilige hervormers

Oculus : het bevat de sleutels van **Sint-Petrus** :

- de **gouden** sleutel — de geestelijke macht,
- de **zilveren** sleutel — de aardse macht.

Links : **SANCTUS ANTONIUS** - Sint-Antonius de Kluizenaar (3de eeuw), patroon van de huisdieren.

- een **biggetje** staat aan zijn voeten : traditioneel symbool van Sint-Antonius,
- boetekleed van bruin ruwlinnen,
- houdt een **klokje** vast : klassiek attribuut van Sint-Antonius Abt.

Rechts : **SANCTA THERESIA** - Sint-Teresia van Ávila (16de eeuw), patrones van Spanje, van katholieke schrijvers en van de Karmelieten.

- ze houdt een **boek** en een **veer**, symbolen van haar mystieke geschriften,
- hervormster van de Karmel, groot mystica en Spaanse schrijfster,
- ze draagt een bruin en wit karmelietenhabijt.

Glas-in-loodraam 2: Gulheid naar de meest achtergestelde

Oculus : het brengt de eigenschappen van christelijke naastenliefde samen: de **rozenkrans**, de **Bijbel** en de **rozen** van Sint Elisabeth.

Links : **Sint-Elisabeth** van Hongarije (13de eeuw), patrones van de armen.

- Hongaarse prinses die franciscanes werd,
- ze houdt rozen vast, ze is beroemd omdat ze haar rijkdom uitdeelde aan de armen en de zieken
- **het rozenwonder**: haar echtgenoot verbood haar brood naar de armen te brengen. Op een dag, verrast door haar man terwijl ze brood droeg, werd het brood wonderbaarlijk in rozen omgetoverd toen ze haar mantel opende.

Rechts : **Sint-Martinus** van Tours (4de eeuw), patroon van ridders en van de armen.

- hij houdt een zwaard en zijn mantel vast,
- **het mantelwonder**: op een koude nacht snijdt hij zijn mantel in tweeën om hem te delen met een bedelaar die Christus bleek te zijn.

Raam 3 : Sint-Hubertus, patroon van de parochie van Aubel

Dit raam is een volledige chronologische vertelling van het leven van Sint-Hubertus (7de-8ste eeuw), patroon van de jagers.

1. Vrome kindertijd (oculus)
2. Verschijning van het hert (midden)
3. Bisschoppelijke wijding (onderste gedeelte)

Oculus : De jonge Sint-Hubertus, opgevoed bij Sint-Oda.

Centraal register : **het wonder van Sint-Hubertus**

De ridder **Hubertus** knielt voor een majestueus hert.

Zijn **jachthond** keert zich angstig naar hem toe.

Verloren in het bos wordt Hubertus wonderbaarlijk naar **Maastricht** geleid en bekeert hij zich.

Linksonder : Hubertus biecht bij **Sint-Lambertus** en vraagt vergiffenis omdat hij op Goede Vrijdag had gejaagd.

Rechtsonder : Hubertus wordt vergeven door Sint-Lambertus.

Op het lint naast Sint-Hubertus : "*Observa diem sabbati et sanctifices eum*" = "**Onderhoud de sabbatdag en heilig hem**".

Dit lint wordt verklaard door het feit dat Sint-Hubertus op Goede Vrijdag aan het jagen was. Hij schond de sabbat (zaterdag) niet letterlijk maar beging een **zonde** door te jagen op een dag van rouw en boetedoening.

Glas-in-loodraam 4 : Sint Hubertus (vervolg)

Oculus : Sint-Hubertus als jongeling wordt opgevoed door **Pepijn van Herstal**, de overgrootvader van Karel de Grote.

Centraal register

Links : in 708 benoemde paus **Sergius 1** Hubertus tot bisschop van Tongeren-Maastricht.

Rechts : Sint-Hubertus knielt, gekleed in een bruin boetekleed.

Een engel overhandigt hem de **witte zijden stola**, een teken dat zijn opdracht als bisschop van goddelijke oorsprong was.

Linksonder : Sint-Hubertus doopt twee jonge heidenen.

Rechtsonder : Sint-Hubertus vernietigt heidense afgodsbeelden.

De witte stola werd geacht **hondsdolheid** te genezen of te voorkomen door een ritueel dat de snede wordt genoemd: een klein fragment werd in de huid van het voorhoofd van de gebeten persoon aangebracht om genezing te verkrijgen.

De gewoonte van de Sint-Hubertussnede werd beoefend tot in de 19de eeuw tegen hondsdolheid. De ontdekking van het hondsdolheidvaccin door Pasteur in 1885 maakte de snede overbodig.

Glas-in-loodraam 5: een college van zes apostelen (eerste eeuw)

Oculus : « **IHS** » « **I**esus **H**ominum **S**alvator » : Jezus, Verlosser der Mensen, en herinnert zich daarmee dat zij getuigd waren in de naam van Jezus.

Linksboven : **Sint-Petrus** - Sint-Pieter, patroon van de Universele Kerk.

Hij houdt twee sleutels :

- de geestelijke macht (goud),
- de aardse macht (zilver).

Rechtsboven : **Sint-Paulus**, patroon van de missionarissen. Sint-Paulus werd onthoofd met het zwaard in Rome rond het jaar 67 onder keizer Nero. Het zwaard herinnert aan het instrument van zijn martelaarschap.

Midden links : **Sint-Andreas**, patroon van zeelieden en van Schotland. Hij houdt het X-vormige kruis waarop hij werd gekruisigd.

Midden rechts : **Jacobus Major**, Sint-Jakobus de Meerdere, patroon van pelgrims. Zijn graf in Santiago de Compostela in Spanje is een van de grootste christelijke bedevaartsoorden.

Linksonder : **Sint-Johannes de Evangelist**, patroon van schrijvers. Hij wordt altijd afgebeeld als zeer jong, zonder baard. Hij houdt de kelk met de slang vast, symbool van het gif waarvoor hij werd bewaard.

Rechtsonder : **Sint-Thomas**, patroon van architecten. Hij moest zien om te geloven in de verrijzenis: « Mijn Heer en mijn God ».

Men associeert hem met een lans omdat hij in India werd gemarteld met een lans en met een winkelhaak omdat hij volgens de legende de plannen tekende van een paleis voor een koning in India, maar het geld dat voor de bouw bestemd was aan de armen uitdeelde.

Le chœur

De zeven gebrandschilderd ramen kunnen worden bewonderd vanaf het altaar platform. Gelieve deze heilige ruimte te respecteren.

Glas-in-loodraam 6: een college van zes heiligen

Linksboven : **Sint-Carolus Borromeus**

(16de eeuw) kardinaal en aartsbisschop van Milaan, patroon van seminaristen.

Rechtsboven : **Sint-Leonardus** van

Noblat (6de eeuw), patroon van gevangenen en vrouwen in barensgnood.

Midden links : **Beata Angelina**,

de Zalige Angelina (15de eeuw), patrones van het toegewijd religieus leven. Mystieke stichteres van een vrouwelijke tak van de franciscaanse orde.

Midden rechts : **Santa Julia Virgo**, Sint-

Julia de Maagd (4de eeuw), patrones van Corsica. Een christelijke adellijke vrouw die tot slaaf werd gemaakt, ze werd gekruisigd in Corsica omdat ze weigerde deel te nemen aan een heidens feest.

Linksonder : **Sanctus Winandus**, Sint-

Winand (of Winnoc), (18de eeuw), patroon van molenaars. Prior van het klooster van **Maastricht**, hij is bekend om zijn ascetisch leven en zijn gaven van genezing. Een plaatselijke heilige die zeer vereerd wordt in de regio van Luik en het Land van Herve.

Rechtsonder : **Sanctus Dionysius**, Sint-Dionysius (3de eeuw), patroon van Frankrijk. Een (Rooms) bisschop gestuurd naar Gallië, hij stichtte een christelijk centrum in Parijs. Vervolgd, wordt hij onthoofd. De legende zegt dat hij verder liep, met zijn hoofd in zijn hand! Hij wordt aangeroepen tegen migraine.

Dit raam leert dat **heiligheid voor iedereen** toegankelijk is:

- de machtigen (Carolus Borromeus, kardinaal)
- de deemoedige (Leonardus, vriend van gevangenen)
- de plaatselijke (Winand, heilige van het Land van Herve)

De Heilige Rozenkrans

De volgende 5 ramen maken deel uit van de Heilige Rozenkrans, die de belangrijke gebeurtenissen in het leven van Jezus verhaalt. Ze worden geheimen genoemd.

De volledige Rozenkrans bestaat uit 4 reeksen van 5 geheimen :

<u>Reeks</u>	<u>Gebedsdag</u>	<u>Thema</u>
Blijde Geheimen	ma, za	Kindertijd van Jezus
Lichtende Geheimen	do	Openbaar leven van Jezus
Droevige Geheimen	di, vr	Lijden van Christus
Glorievolle Geheimen	wo, zo	Verrijzenis en daarna

De Rozenkrans van de kerk van Aubel bevat de reeks van de Lichtende Geheimen niet, omdat die werden toegevoegd door paus Johannes-Paulus II in 2002. Ze mediteren over het openbaar leven van Christus, traditioneel gebeden op donderdagen.

De bovenstaande ramen stellen dus de 3 andere reeksen Geheimen voor.

In volgorde op de gebrandschilderd ramen :

1. Glorievolle Geheimen (boven, van links naar rechts)				
2 ^e Hemelvaart	3e Pinksteren	1e Verrijzenis	4e Tenhemel- opneming	5e Kroning van Maria
2. Droevige Geheimen (midden, van links naar rechts)				
1 ^e Doodsstrijd Gethsemani	2e Geseling	5 ^e Kruisiging	3e Doornenkroon	4 ^e Kruisdraging
3. Blijde Geheimen (onder, van links naar rechts)				
1e Aankondiging	2e Bezoek	3 ^e Geboorte	4e Opdracht in de Tempel	5e Vinden in de Tempel

We bekijken de ramen hieronder per reeks Geheimen, horizontaal, te beginnen met de bovenste reeks, dan de onderliggende.

1. De Glorievolle Geheimen

(boven, van links naar rechts)

De Hemelvaart (2e Glorievol Geheim)

Jezus stijgt ten hemel voor de ogen van zijn leerlingen en Maria.

Links : De Maagd Maria omringd door heilige vrouwen en apostelen.

Rechts, een groep geknielde apostelen met aureool (Sint-Petrus en Sint-Paulus).

Pinksteren (3^e Glorievol Geheim)

Vijftig dagen na Pasen daalt de Heilige Geest neer op de Maagd Maria en de Apostelen, bijeen in het Cenakel.

Rechts : men ziet een stralende duif, het specifieke symbool van de Heilige Geest.

De Verrijzenis (1ste Glorievol Geheim)

Christus verlaat zijn graf; een engel heeft de deur verplaatst die het afsloot. Christus is gekleed in rood en groen, de kleuren van het leven en de Verrijzenis. Hij houdt de witte banier met een rood kruis, de banier van de Verrijzenis.

Dit raam is bijzonder dynamisch — het contrast tussen de rechtopstaande en stralende Christus boven en de soldaten beneden creëert een krachtige verticale tegenstelling tussen het goddelijk leven en de overwinning op de dood, wat het hart is van de christelijke

De Tenhemelopneming (4^e Glorievol Geheim)

Maria werd lichaam en ziel ten hemel opgenomen aan het einde van haar aardse leven. Ze stijgt ten hemel, gedragen door de engelen.

De apostelen aanschouwen haar verheffing bij het lege graf. Links knielt Petrus en Johannes houdt zijn Evangelie vast.

De Kroning van Maria (5^e Glorievol Geheim)

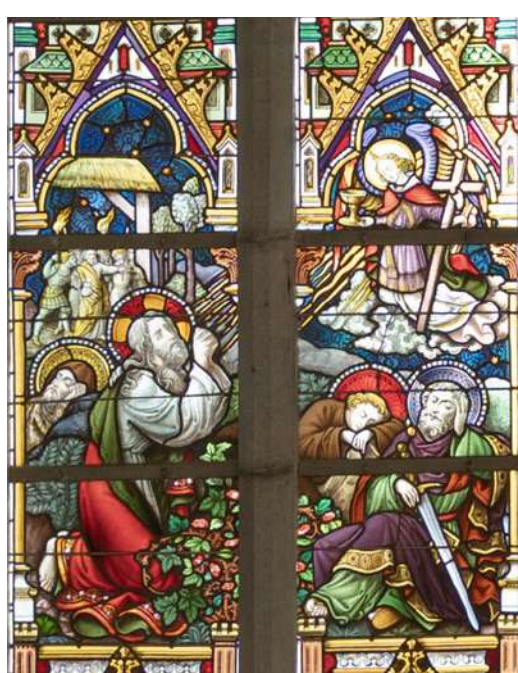
Links : Jezus in een rode mantel. De Maagd Maria knielt, gekroond als Koningin des Hemels. Ze wordt in glorie verheven naast haar Zoon.

Rechts : God de Vader bevindt zich onder de stralende duif van de Heilige Geest.

2. De Droevige Geheimen

(midden, van links naar rechts)

De Doodstrijd in Gethsemani (1^e Droevig Geheim)

Men ziet Jezus in de tuin van de Olijfberg. Hij bidt terwijl hij een engel aanschouwt die hem het kruis en de kelk aanbiedt : symbolen van het aanvaarde lijden voor het heil van de wereld.

Er zijn 3 slapende apostelen : Jakobus, Johannes en Petrus. Petrus houdt zijn zwaard vast; hij zal het oor van de dienaar afsnijden bij de arrestatie.

De Geseling (2de Droevig Geheim)

Pontius Pilatus, de Romeinse gouverneur van Judea, beval Jezus te geselen voor de kruisiging.

Links : Jezus is ontbloot bovenlichaam en wacht op zijn marteling.

Rechts : een Romeinse soldaat heft een leren zweep en een andere, op zijn knieën, bereidt een rietenzweep voor.

De Kruisiging (5de Droevig Geheim)

Men ziet de Maagd Maria (handen gevouwen in gebed) en Maria Magdalena. Rechts, Sint-Johannes de Evangelist, met een boek (zijn Evangelie).

Opmerkelijke symbolische details:

Rechts : de verpletterde slang aan de voet van het kruis, symbool van de erfzonde overwonnen door de dood van Christus,

Links : de zon, symbool van de goddelijkheid en het goddelijk licht, en de schelp helemaal bovenaan, symbool van bedevaart of wedergeboorte.

De Doornenkroon (3de Droevig Geheim)

Rechts : Jezus zit, gekleed in een rood gewaad. Het rood verbeeldt hier de purperen mantel waarmee men hem bij wijze van spot had bekleed, naar het voorbeeld van koninklijke mantels.

Links : de soldaten van Pilatus bespotten Jezus door hem met doornen te kronen. Een soldaat met een geel puntig hoed spot.

Een ander personage, knielend, lijkt zich voor Jezus te buigen en een koninklijke reverence te simuleren, verwijzend naar de sarcasme uit de Evangelien:
"Gegroet, koning der Joden!"

De Kruisdraging (4e Droevig Geheim)

Links : gebogen onder het gewicht van het kruis en gekroond met doornen, kruist Jezus de blik van zijn moeder Maria, ondersteund door Sint-Johannes.

Dit moment van gedeeld verdriet tussen moeder en zoon is een van de meest ontroerende scènes van de Droevige Geheimen.

Op het bord boven het kruis : « Jésus Nazarenus Rex Judaeorum » = Jezus van Nazareth, koning der Joden.

3. De Blijde Geheimen

(onder, van links naar rechts)

De Aankondiging (1e Blijde Geheim)

Links : de engel Gabriël met de lelie van de zuiverheid kondigt aan Maria aan dat zij de Zoon van God zal ontvangen.

Rechts : de Maagd Maria antwoordt: "Ik ben de dienstmaagd van de Heer, laat het mij geschieden naar uw woord."

De duif en de gouden stralen symboliseren de neerdaling van de Heilige Geest op Maria.

Het Bezoek (2^e Blijde Geheim)

De Maagd Maria, na de Aankondiging, begeeft zich haastig naar haar nicht Elisabeth om haar te begroeten.

Links : de Maagd Maria en Jozef,

Rechts : Elisabeth en Zacharias.

Elisabeth heeft een oranje aureool om het hoofd — een gebaar dat deze woorden oproept: "Gezegend zijt gij onder de vrouwen".

De geboorte (3^e Blijde Geheim)

Links : een engel met een lint «Gloria in Excelsis Deo» «Glorie aan God in den Hoge»

De Maagd Maria knielt voor Jezus, Jozef met zijn aureool.

Rechts : De Aanbidding door de Herders

- de een, jong, knielend in het groen, in een gebaar van nederige aanbidding,
- de ander, ouder, staat met een rode hoed en een doedelzak.

De Opdracht in de Tempel (4^e Blijde Geheim)

Veertig dagen na de geboorte presenteren Maria en Jozef het kind volgens de wet van Mozes.

Links : De grijsaard Simeon draagt Jezus.

Rechts : de Maagd Maria en Jozef, in een rode mantel. Hij draagt een kooi met twee duiven, het offer voorgeschreven door de Wet voor bescheiden families.

Het Vinden in de Tempel (5^e Blijde Geheim)

Maria en Jozef vinden het kind Jezus terug in de Tempel van Jeruzalem.

Drie dagen verloren in Jeruzalem wordt het kind Jezus gevonden in de Tempel, zittend te midden van de Wetgeleerden die verbaasd zijn over zijn wijsheid. Aan Maria die hem ondervraagt antwoordt hij: Wist u niet dat ik bezig moest zijn met de zaken van mijn Vader?

De Lichtgeheimen die niet op de ramen zijn afgebeeld:

1. De Doop in de Jordaan	Matteüs 3, 13-17
2. De Bruiloft in Kana	Johannes 2, 1-12
3. De Verkondiging van het Koninkrijk	Marcus 1, 14-15
4. De Gedaanteverandering	Matteüs 17, 1-8
5. De Instelling van de Eucharistie	Lucas 22, 14-20

De namen van de schenkers onderaan de ramen

Raam 7

Onderaan lezen we: CONFRATERNITAS S.S. ROSARII D.D.

Dit betekent:

- CONFRATERNITAS = Broederschap
- S.S. ROSARII = "Sanctissimi Rosarii" = van de Allerheiligste Rozenkrans
- D.D. = Dono Dedit = "als geschenk gegeven"

Dit raam werd dus geschonken door de Broederschap van de Allerheiligste Rozenkrans van de parochie van Aubel — precies dezelfde broederschap vermeld op kruis 28 van het kerkhof (Jan Cove, 1679).

Rechtsonder : het logo van kunstenaar Camille Ganton (die 90% van de glas-in-loodramen van de kerk maakte) : een beer die loopt op een gazon bekroond met een grote 4.

Raam 8

We lezen: ASSOCIATIO S. FAMILIAE D.D.

Dit betekent:

- ASSOCIATIO = Vereniging
- S. FAMILIAE = Sanctae Familiae = van de Heilige Familie

Vertaling: dit raam werd geschonken door de Vereniging van de Heilige Familie van de parochie van Aubel.

Raam 9

We lezen: PAROCHIANI AUBELENSES D.D. = De parochianen van Aubel hebben dit als geschenk gegeven.

Raam 10

We lezen: CONGREGATIO B. MAR. VIRG. D.D.

Dit betekent:

- CONGREGATIO = Congregatie
- B. = Beatae / Gezegend
- MAR. = Mariae / Maria
- VIRG. = Virginis / Maagd

Vertaling: De Congregatie van de Gezegende Maagd Maria schonk dit raam.

Deze Mariacongregaties waren zeer actief in België rond 1900. Zij:

- verzamelden mannen of vrouwen afzonderlijk,
 - beoefenden de devotie tot de Rozenkrans,
 - organiseerden bedevaarten,
 - financierden parochiale werken zoals glas-in-loodramen.
-

Raam 11

We lezen: CONFRATERNITAS ORDINIS D.D.

Dit betekent:

- CONFRATERNITAS = Broederschap
- ORDINIS = van de Orde

Vertaling: De Broederschap van de Orde schonk dit raam.

Het gaat om de Broederschap van de Orde van de Rozenkrans.

Raam 12: Goddelijke bescherming tegen het kwaad in de wereld

SANCTUS VICTOR van Marseille (3de eeuw), Patroon van soldaten. Een Rooms officier onthoofd omdat hij weigerde zijn geloof te verloochenen, afgebeeld als soldaat met lans, zwaard en schild.

SANCTUS GULSILMUS — Sint-Ghislain (7de eeuw), Patroon van moeders en kinderen. Monnik en stichter van een abdij in het Belgische Henegouwen, afgebeeld in boetekleed met het maquette van zijn abdijkerk.

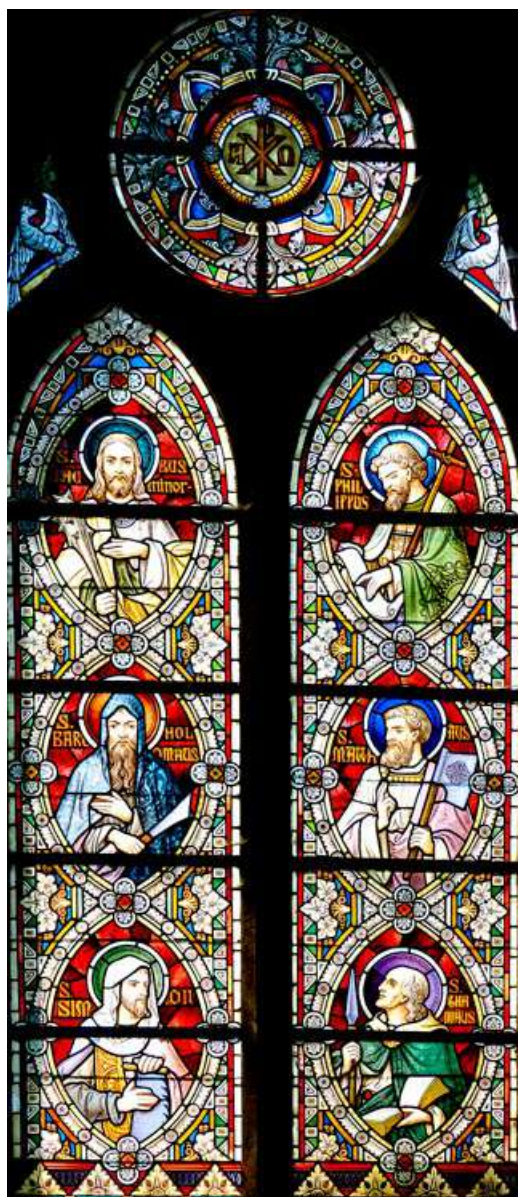
SANCTA GERTRUDIS — Sint-Gertrudis van Nijvel (7de eeuw), patrones van België en van tuiniers.

SANCTA ROSALIA — Sint-Rosalie (12de eeuw), Patrones van Palermo. Aangeropen tegen de pest en epidemieën — haar populariteit explodeerde nadat zij naar verluidt een einde maakte aan de pest van Palermo in 1625.

SANCTUS HENRICUS — Sint-Hendrik (11de eeuw), patroon van benedictijnse oblaten. Het gaat om keizer Hendrik II van het Heilige Roomse Rijk.

SANCTUS FELIX — Sint Felix van Thibiuca (2e-3e eeuw), bisschop van Noord-Afrika, werd onder Diocletianus onthoofd omdat hij weigerde de Heilige Schrift aan de Romeinse autoriteiten over te dragen. Met het zwaard van zijn martelaarschap, het bisschoppelijk kruis en een overwinningskrans in zijn handen, belichaamt hij absolute trouw aan het Woord van God.

Raam 13: Het College van de Gemartelde Apostelen (1e eeuw)

Oculus : de **Alpha-Omega Chi-Rho** — het monogram van Christus (Chi-Rho) omlijst door de letters Alpha en Omega. Afkomstig uit Openbaring (1:8): "Ik ben de Alfa en de Omega, de Eerste en de Laatste, het Begin en het Einde," een symbool van zijn eeuwige goddelijkheid.

S. JACOBUS MINOR — Sint-Jakobus de Mindere, patroon van wevers.

S. PHILIPPUS — Sint-Filippus, patroon van hoedenmakers en kruideniers.

S. BARTHOLOMÄUS — Sint-Bartolomeüs, patroon van chirurgen en slagers. Hij houdt een hakmes : hij werd levend gevild en daarna onthoofd in Armenië.

S. MATTHÄUS — Sint-Matteüs, patroon van bankiers en accountants. Hij houdt de bijl van zijn martelaarschap vast.

S. SIMON, patroon van houtbewerkers en timmerlieden. Hij houdt een zaag : men zegt dat hij in tweeën is gezaagd in Perzië.

S. THADDÄUS — Sint-Judas Taddeüs, patroon van hopeloze zaken. Hij houdt een open boek : de Brief van Judas.

Raam 14 : Dankbetuiging aan de Maagd Maria

Zoals het opschrift onderaan aangeeft, werd dit raam gemaakt om de Maagd Maria te danken voor het feit dat zij Aubel spaarde tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Dit raam is het werk van Valère Saive (1908-1987), de uitvoering is te danken aan het atelier van O. Condez uit Luik (handtekening rechtsonder).

Oculus links : Het bezoek van de **aankondigende engel** aan Maria.

Oculus rechts : de Geboorte.

De linten rondom de oculi: Ave Maria

Fragmenten van het Mariagebed kunnen worden gelezen:

"AVE MARIA GRATIA PLENA" (links) — Wees gegroet, Maria, vol van genade

"DOMINUS TECUM BENEDICTA" (midden links) — De Heer is met u, u zijt gezegend

"TU IN MULIERIBUS ET BENEDICTUS" (midden rechts) — onder alle vrouwen, en gezegend

"FRUCTUS VENTRIS TUI JESUS" (rechts) — de vrucht van uw schoot, Jezus.

Centraal register

Twee lancetten links :

- **Sint-Lodewijk IX** De kruisvaarder Koning in wapenrusting, zeer toegewijd aan Maria. Hij houdt de rode sleutel van de relikwieën van het Lijden en de dorsknuppel van de christelijke ridder.
- **Sint-Bernardus van Clairvaux** De grote kampioen van de Mariadevotie, auteur van het beroemde "Memorare" gewijd aan Maria.
- **Sint-Jakobus** met zijn blauwe mantel bedekt met schelpen.
- **Sint-Franciscus van Assisi** in een franciscaans habijt.
- **Sint-Dominicus** met een blauwe mantel knielend op een wolk, die een rozenkrans ontvangt van de Maagd Maria.

Twee lancetten rechts :

- **Jezus en de Maagd Maria** die de Rozenkrans geven aan **Sint-Dominicus**,
- Een vrouwelijke heilige met een mantel bedekt met rode cirkels (niet geïdentificeerd),
- **Sint-Catharina van Siena** in groen en wit. Ze draagt de mystieke ring.

Lager register — De beschermde parochianen

Dit is het meest ontroerende en unieke deel van dit raam:

Twee lancetten links :

- parochianen en een zuster van Sint-Vincentius a Paulo — armen geheven naar de hemel in gebaren van smeking en dankbaarheid,
- jonge kinderen met gevouwen handen.

Twee lancetten rechts :

- twee wierookdragende engelen (= dragers van het wierookvat)
- een groep parochianen met een priester.

Raam 15 : de verdedigers van de zwakken

Oculus : de christelijke vis (ICHTUS), universeel symbool van Christus.

- ICHTUS (Ιχθύς) in het Grieks = vis
- Acroniem van:
 - Iésus = Jezus
 - Christos = Christus
 - Theou = van God
 - Uios = Zoon
 - Sotér = Redder

Links : SINT FREEDRICUS (9e eeuw), patroonheilige van de verdedigers van de christelijke moraal. Bisschop van Utrecht, martelaar, vermoord tijdens de mis. Hij wordt afgebeeld met twee zwaarden doorboord.

Rechts : SINT-NIKOLAAS (4de eeuw), patroon van kinderen.

De zichtbare attributen van Sint-Nikolaas :

Drie gouden ballen op een schaal die de **drie zakken goud** oproepen die hij heimelijk schonk aan drie arme meisjes om hun een bruidsschat te geven en hen te redden van de prostitutie.

Een ton met **drie naakte kinderen** — scène van de legende van de drie herrezen kinderen: volgens de traditie had een herbergier drie kinderen gedood en in het zout gelegd; Sint-Nikolaas wekte hen wonderbaarlijk tot leven. Daarom is hij de patroon van kinderen en de oorsprong van zijn populaire feest op **6 december**, de dag van zijn overlijden.

Historische context

Sint-Nikolaas was bisschop van Myra in Lycië (het huidige Turkije).

Het leven van Sint-Nikolaas speelt zich af onder de Romeinse keizers:

- Diocletianus (284-305) — periode van grote christenvervolging; Nikolaas zou gevangen zijn gezet,
- Constantijn (306-337) — het Edict van Milaan (313) verleent godsdienstvrijheid; Nikolaas kan zijn bisschopsambt vrij uitoefenen.

Glas-in-loodraam 16: aan het bed van de lijdende

Oculus : de twee sleutels van Sint-Petrus :

- de gouden sleutel — de geestelijke macht,
- de zilveren sleutel — de aardse macht.

Links : **S. ROCHUS** — Sint-Rochus van Montpellier (14de eeuw), patroon van pelgrims. Een van de meest aangeroepen heiligen tegen de pest in West-Europa.

Rechts : **S. BRIGITTA** — Sint-Brigida van Ierland (6de eeuw), patrones van Ierse boeren en medepatrones van Ierland met Sint-Patricius.

Aan haar voeten, een liggende koe. Brigida bezat een **wonderbaarlijke koe** waarvan de melk nooit opdroogde.

Glas-in-loodraam 17 : Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes

Oculus : de aartsengel Sint-Michaël jaagt **Adam en Eva** uit het Paradijs met zijn vurige zwaard.

Centraal register : **Bernadette Soubirous** (19de eeuw), patrones van zieken en armen, ziet de Maagd Maria verschijnen.

"VOLO HIC TURBAM MAGNAM VIDERE"
"Ik wil dat hier een grote menigte mij komt zien" zijn de woorden uitgesproken door de Maagd Maria aan Bernadette Soubirous tijdens de verschijningen van Lourdes in 1858.

Linksonder : Pelgrims of zieken die op een brancard naar de grot worden gebracht — de bedevaart van de zieken die Lourdes kenmerkt sinds 1858.

Rechtsonder : een scène van collectief gebed rondom brandende kaarsen — de fakkeltochten of de nachtwoak bij de grot, een emblematisch ritueel van Lourdes.

Glas-in-loodraam 18: Verenigd in de beproeving

Oculus : De dood van **Sint-Jozef**.

Omringd door Jezus en Maria, bijgestaan door engelen, sterft Jozef vredig te midden van witte lelies.

Centraal register :

"**ORA ET LABORA**" "Bid en werk" Devies van **Sint-Benedictus** (6de eeuw), patroon van studenten en beschermer tegen vergif.

Zijn motto is de basis van de gehele spiritualiteit van handarbeid in de westerse monastieke traditie. Hier toegepast op de Heilige Familie van Nazareth: **Sint Jozef** is in zijn timmermanswerkplaats en wordt geholpen door **Jezus**. De **Maagd Maria** naait.

Linksonder : het **huwelijk** van de Maagd Maria en Jozef.

Rechtsonder : de **vlucht** naar Egypte.

D.D. RS DS J. Lahay : als geschenk gegeven door Eerwaarde Dom J.

De context van de vlucht naar Egypte

De Wijzen uit het Oosten vroegen **Herodes** waar zij "de **koning van de Joden** die zojuist geboren is" konden vinden — wat Herodes in een jaloerse woede bracht. Hij beval de Kindermoord te Betlehem — alle jongens onder twee jaar in Betlehem — om deze mogelijke rivaal te elimineren.

Gewaarschuwd in een droom nam Jozef, Maria en het Kind en vluchtte hij in de nacht naar Egypte.

Het benedictijnse motto "Ora et Labora" herinnert aan de vlakbij gelegen Cisterciënzerabdij van Val-Dieu in Aubel, wiens spiritualiteit de parochie diepgaand doordringt.

Raam 19 : Sint-Vincentius a Paulo

Sint-Vincentius a Paulo (17de eeuw), patroon van alle liefdadigheidswerken. Hij is :

- de stichter van de Dochters van de Naastenliefde (zusters in zwarte cornetten),
- beroemd omdat hij de opvang van verlaten kinderen organiseerde.

Oculus : **Frédéric Ozanam** (1813-1853), stichter van de Conferenties van **Sint-Vincentius à Paulo** in 1833, bezoekt de arme zieken. Hij werd zalig verklaard in 1997.

Centraal register : Sint-Vincentius à Paulo brengt een kind naar het weeshuis.

Linksonder : Dit is een missiescène in China, verbonden met de priesters van de Missie van Sint-Vincentius à Paulo (**Lazaristen**), die zeer actief waren in **China** vanaf de 17de eeuw.

Rechtsonder : Deze scène stelt het onderwijswerk voor van de Dochters van de Naastenliefde gesticht door Vincentius à Paulo en **Louise de Marillac** (1591-1660), die gratis scholen oprichtten voor arme kinderen. Louise de Marillac werd zalig verklaard in 1920.

Rechtsonder : hier zien we het logo van de kunstenaar Camille Ganton-Defoin (die 90% van de glas-in-loodramen van de kerk maakte): een beer die over een gazon loopt met een grote 4 been.

Raam 20 : Sint-Franciscus Xaverius

Sint Franciscus Xaverius (16de eeuw), patroonheilige van de universele missies.

Oculus : Dood van **Franciscus Xaverius** op 46-jarige leeftijd (1506-1552) op het eiland Sancian, een klein eiland voor de kust van China. Hij stierf aan koorts en uitputting op het eiland Sancian, aan de poorten van China die hij nooit bereikte.

Centraal register : Franz Xavier aan het hof van de **keizer van Japan**.

Linksonder : verschijning van **Sint-Hiëronymus** aan Franciscus Xaverius. Padua – Rome – Bologna. Sint-Hiëronymus verscheen aan de jonge Xavier in deze drie steden om hem uit te nodigen zijn briljante universitaire carrière op te geven en zich volledig aan God te wijden.

Rechtsonder : Franciscus Xaverius bij de **indianen**. Hij doopt waarschijnlijk Paravas, parelevissers uit Goa in India.

Deze Spaanse missionaris is medestichter van de Sociëteit van Jezus (Jezuieten) in 1540. Hij doopte tienduizenden mensen en evangeliseerde in India, Sri Lanka, Maleisië en Japan.

Glas-in-loodraam 21: De universaliteit van het heil

Dit raam beeldt een van de eerste dopen af die in het Nieuwe Testament worden beschreven.

Filippus de Diaken (1ste eeuw) patroon van Ethiopië :

- personage met aureool, met een stok,
- hij werd rond 33 na Chr. gekozen als een van de zeven eerste diakens van de oerkerk.

De Ethiopische eunuch

- personage gebogen om de doop te ontvangen,
- hoge ambtenaar van koningin Kandake,
- eerste gedoopte Afrikaan, hij bracht het Evangelie naar Ethiopië, een van de eerste christelijke landen ter wereld.

De universaliteit van het heil.

Op weg van Gaza naar Palestina doopt Philippe een hooggeplaatste Ethiopische functionaris. Dit is het eerste getuigenis dat bewijst dat het Evangelie voor alle volkeren bedoeld is, zonder uitzondering.

Glas-in-loodraam 22: De Doop van Christus

Jezus (met aureool, links), knielend, ontvangt de doop in de Jordaan.

Sint Johannes de Doper (rechts), patroonheilige van doopkapels en herders, houdt zijn staf vast en giet het water uit. We kunnen de beroemde "Ecce Homo" op de vlag onderscheiden.

De duif stelt de **Heilige Geest** voor die op Jezus neerdaalt, men kan ook de stralende hand van God de Vader bovenaan zien.

Glas-in-loodraam 23 : de doop van een pasgeborene

Onderaan het raam :

"IN WAARHEID, IN WAARHEID ZEG IK U: NIEMAND KAN HET KONINKRIJK VAN GOD BINNENGAAN TENZIJ HIJ OPNIEUW GEBOREN WORDT UIT WATER EN GEEST"

Letterlijk citaat uit het Evangelie van Johannes (3:5) — woord van Jezus aan Nikodemus.

Dit vers herinnert eraan dat elke doop het woord van Jezus aan Nikodemus vervult: wedergeboorte door water en de Geest!

Dit is het wapen van de familie Coemans, genereuze schenkers voor de kerk van Aubel.

Dit raam werd door deze familie in 1928 geschonken.

Glas-in-loodraam 24: De Teaching Brothers

Sint-Johannes Baptist de La Salle omringd door twee leerlingen — stichter van de Broeders van de Christelijke Scholen en pionier van gratis onderwijs voor arme kinderen. Dit raam uit 1880 getuigt van de aanwezigheid van de Broeders in Aubel.

P.P.N. = Patronus Puerorum Nostrorum = Patroon van onze kinderen.

Johannes Baptist de La Salle (17de-18de eeuw), patroon van alle opvoeders :

- Frans priester, stichter van de Broeders van de Christelijke Scholen,
- pionier van gratis onderwijs voor de armen,
- uitvinder van het gelijktijdig onderwijs (de hele klas samen),
- heilig verklaard in 1900,
- uitgeroepen tot patroon van alle leraren in 1950.

Dit raam gedateerd 1880 bevestigt dat Broeders van de Christelijke Scholen destijds les gaven in Aubel.

Glas-in-loodraam 25 : Sint Isidorus

Oculus: De dood van Sint-Isidorus (12de eeuw), de patroon van de boeren, met deken Vandenberg.

In het midden : Sint-Isidorus de **Landarbeider** bidt onder een appelboom. Hij wordt

- altijd afgebeeld in boerenkleding,
- beroemd omdat hij bad terwijl een engel in zijn plaats ploegde,
- heilig verklaard in 1622.

Linksonder : Sint-Isidorus bij de **Communie**

Elke ochtend, voor hij naar zijn velden ging, woonde Isidorus de Mis bij.

Rechtsonder : **Het huwelijk** van Sint-Isidorus

Isidorus en zijn echtgenote Maria knielen voor deken Vandenberg die hun huwelijk zegent.

Dit raam (geschonken door de **Boerenbond**) viert het ideaal van de katholieke boer : huwelijk, mis en veldarbeid.

Decaan Jacques Vandenberg – belangrijke figuur in Aubel

Deken Jacques Vandenberg is twee keer afgebeeld in dit raam (oculus en rechtsonder).

Hij werd geboren in Kettenis op 9 november 1854. Op 7 oktober 1891 werd hij benoemd als pastoor-deken in Aubel, een post die hij 31 jaar zou bekleden.

Zijn werk is zeer belangrijk omdat hij zowel het sociale als het religieuze in overweging neemt. Op zijn initiatief werd de « Coöperatieve Spaar- en Kredietkas van Aubel » opgericht. Dat was op 24 juni 1894.

De pastoor-deken behoorde ook tot de beweging die op 1 maart 1900 de « Boerenbond van Aubel » oprichtte. Vandenberg is uiteraard ook een van de vaders van de nieuwe Sint-Hubertuskerk.

Hij trok zich terug naar Moresnet-Chapelle op 16 augustus 1922 en overleed daar op 2 december van hetzelfde jaar op de leeftijd van 68 jaar. Hij werd begraven in Aubel in de schaduw van de Sint-Hubertuskerk.

De **Boerenbond** is een Katholieke vereniging actief in Vlaanderen en de Belgische Oostkantons, waarvan het doel is landbouwers en plattelandsbewoners samen te brengen en hun belangen te verdedigen. De Boerenbond werd opgericht op 20 juli 1890 in Leuven.

Glas-in-loodraam 26 : Sint Antonius

Oculus : **Sint-Antonius van Padua** (13de eeuw), patroon van verloren voorwerpen. Knielend voor de Evangelieën ontvangt Antonius het wonderbaarlijk bezoek van het Christuskind.

Centraal register : Het **Wonder van het Heilig Sacrament** van Sint-Antonius

Het is een van de bekendste wonderen van Sint-Antonius van Padua:

Een **ketter** (Bonvillo) daagde Antonius uit door te zeggen dat hij zou geloven in de Eucharistie als zijn hongerige **muilezel** zou knielen voor de hostie in plaats van voor zijn haver.

Wat men ziet in het raam :

- Sint-Antonius met de monstrans en de hostie,
- de muilezel die door een wonder knielt.

Linksonder : **Sint-Stanislaus Kostka** (16de eeuw), patroon van de katholieke jeugd. Ernstig ziek ontvangt deze jonge jezuïetennovice op wonderbaarlijke wijze de communie uit de handen van een engel.

Rechtsonder : **Sint-Tarcisius** (3de eeuw), patroon van misdienaars. Een jonge Rooms acoliet, hij werd doodgeslagen omdat hij weigerde de Eucharistie aan heidenen te overhandigen.

Glas-in-loodraam 27 : Sint-Catharina

Martelaarschap van Sint Catharina van Alexandrië (III-IVE eeuw), beschermheilige van filosofen.

Oculus : De relikwieën van Sint-Catharina worden wonderbaarlijk door engelen naar de **berg Sinaï** gebracht.

Midden rechts : Het **lijden van het rad**

- Sint-Catharina knielend, de handen gebonden,
- een rad met punten (martelwerktuig) verbrand door de goddelijke bliksem.

Linksonder : Het **mystieke huwelijk van Sint-Catharina**. De Maagd Maria stelt Catharina voor aan het Christuskind dat een ring aan haar vinger schuift, waardoor ze zijn geestelijke bruid wordt. Deze mystieke visie is een van de beroemdste in de christelijke traditie.

Rechtsonder : De **redetwist** van Sint-Catharina met de geleerden. Opgeroepen door keizer Maxentius voor vijftig filosofen om haar geloof te verloochenen, overtuigt Catharina hen door de kracht van haar argumenten. Beschaamd bekeren zij zich tot het christendom en worden onmiddellijk ter dood veroordeeld door de keizer.

Historische context

Catharina is een jonge Egyptische adellijke vrouw uit de 4de eeuw. Ze daagde keizer Maxentius uit, die haar beval te offeren aan de Romeinse goden. Catharina weigerde categorisch haar geloof te verloochenen. Ze daagde keizer Maxentius publiekelijk uit door zijn eigen filosofen, zijn vrouw en zijn generaals te bekeren tot het christelijk geloof. Ze werd gemarteld en stierf onthoofd.

Het **Sint-Catharinaklooster** van de Sinaï is het oudste nog actieve christelijke klooster ter wereld. Gebouwd in de 6de eeuw aan de voet van de berg Sinaï in Egypte, herbergt het onschatbare historische schatten, waaronder de Kapel van de Brandende Braamstruik en een uitgebreide verzameling oude manuscripten.

Hieronder een foto van het klooster en de berg Sinaï.

Glas-in-loodraam 28 : Heilige Margaretha-Maria Alacoque

Oculus : **Jezus** zegent de kinderen

Centraal register : Verschijning van Jezus aan **Margaretha-Maria Alacoque** (17de eeuw), patrones van de devotie tot het Heilig Hart.

Knielend in extase voor Jezus die haar zijn brandend Hart toont, ontvangt Margaretha-Maria Alacoque de openbaring van het Heilig Hart — een boodschap van Gods oneindige liefde voor de mensheid. Ze werd heilig verklaard in 1920.

Opschrift bovenaan het onderste register : Verschijning van Jezus aan Marie Alacoque.

Linksonder : Lint : « Jezus wekt de **jongeman van Naïm** ten leven »

- evangelisch wonder (Lukas 7, 11-17) waarbij Jezus een jongeman op het moment van zijn begrafenis tot leven wekt,
- zijn weduwe moeder huilt.

Rechtsonder: Lint : « Jezus schenkt **vergiffenis** aan **Maria Magdalena** »

Men ziet Maria Magdalena knielend die de voeten van Jezus afveegt met haar haar.

Het zij aan zij plaatsen van deze twee figuren in hetzelfde raam is geen toeval — samen illustreren ze het thema van de goddelijke barmhartigheid:

- Margaretha-Maria ontvangt de openbaring van **goddelijke liefde**,
- Maria Magdalena ontvangt **vergiffenis**.

Twee vrouwelijke gezichten van toewijding aan het Heilig Hart!

De vier scènes vieren samen de barmhartigheid van Jezus:

- liefde voor kinderen,
- openbaring van het Heilig Hart,
- overwinning op de dood,
- vergiffenis van zonden.

Glas-in-loodraam 29 : De Heilige Drie-eenheid

*Opschrift : « Sancto Spiritu
Benedicamus Patrem et Filium Cum »*

« Met de Heilige Geest laten wij de Vader en de Zoon zegenen »

God de Vader draagt de duif van de Heilige Geest op zijn borst en de Zoon wordt in de tekst vermeld. We vinden dus de drie goddelijke personen van de Drie-eenheid.

Dit raam bevindt zich net boven de ingangspoort. Het is zichtbaar op een korte afstand.

Glas-in-loodraam 30 : de Roos van de Heilige Cecilia

We moeten terugkeren naar het koor om dit opmerkelijk werk te bewonderen.

In het midden : Sint-Cecilia (2de-3de eeuw), patrones van de musici, is omringd door zes muziekmakende engelen uit Cluny die de oude modi van de muziek voorstellen.

Sint-Cecilia was een jonge Romeinse christelijke adellijke vrouw. Ze werd gemarteld rond 230 onder keizer Alexander Severus.

Waarom patrones van de musici?

De traditie vertelt dat tijdens haar bruiloft: "Terwijl de instrumenten speelden, zong Cecilia in haar hart uitsluitend voor God".

De muziek makende engelen van Cluny

De muziek makende engelen in dit roosvenster zijn kopieën van de engelen in de abdij van Cluny. Ze bevinden zich op beroemde beeldhouwde kapitelen die engelen weergeven die diverse instrumenten bespelen — luit, harp, citer, fluit — die als de mooiste voorbeelden van romaanse muzikale kunst worden beschouwd. Ze kopiëren in het raam van Aubel is een eerbetoon aan dit meesterwerk van middeleeuwse kunst.

Er zijn acht engelen in Cluny en slechts zeven in Aubel. De kunstenaar liet een achtste modus weg: hij combineerde de zevende en achtste modi van Cluny tot één modus. Dit ensemble is opmerkelijk vanwege zijn kleuren en zijn opstelling in een zeer muzikaal roosvenster, boven het orgel van 1913.

Hier zijn twee van de engelenmusici van de Abdij van Cluny :

† ◆ †

Aan alle bezoekers :

Moge de schoonheid van deze glas-in-loodramen uw hart geraakt hebben — dank u voor uw bezoek.